

Билинска Н.Е. Состояние и перспективы развития внебалансового учета в Украине

Рассмотрены исторические аспекты формирования понятия внебалансового учета, отечественный и зарубежный опыт использования внебалансовых счетов, рассмотрено направления и перспективы развития внебалансового учета в Украине. Установлено, что направлениями развития внебалансового учета в Украине является усовершенствование его теоретической основы и приближения к оперативным потребностям как внутренних, так и внешних пользователей бухгалтерской информации.

Ключевые слова: внебалансовый учет, план счетов, внебалансовые счета.

Bilynska N.E. Consisting and prospects of development of off-balance sheet account is of Ukraine

The historical aspects of forming notion of the off-balance accounting and domestic and foreign experience of accounting on the off-balance accounts are studied in the article. The main directions and prospects of the off-balance accounting in Ukraine are introduced. It is set that directions of development of off-balance sheet account in Ukraine is an improvement of him theoretical basis and approaching to the operative necessities of both internal and external users of book-keeping information.

Keywords: off-balance sheet account, card of accounts, accounts of off-balance sheets.

УДК 330.567.28:330.322(477)

Доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук;
магістрант А.О. Мінаєва – Львівська КА

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Уточнено підходи до аналізу стратегічного потенціалу підприємства і розглянуто шляхи його вдосконалення. Встановлено, що розроблені методи аналізу потребують залучення до оцінювання стратегічного потенціалу підприємства групи експертів, які будуть здійснювати бальне оцінювання кожного фактора потенціалу підприємства, а також підприємств-конкурентів. Різниця цих оцінок, скоригована на вагу кожного чинника у загальній структурі потенціалу підприємства, дає змогу оцінити, за якими факторами підприємство, яке розглядається, переважає своїх конкурентів (ці фактори потрібно утримувати на досягнутому рівні), а за якими показники є нижчими (що потребує відповідних заходів для підвищення їх рівня). Таке оцінювання допоможе управлінцям ухвалити правильні рішення щодо забезпечення ефективності використання стратегічного потенціалу підприємства.

Вступ. Ринкові умови господарювання потребують застосування нетрадиційних підходів до вирішення проблем успішного стратегічного розвитку підприємств. Це є неможливим без аналізу стратегічного потенціалу, тобто того, чи володіє підприємство достатніми внутрішніми ресурсами, щоб скористатися зовнішніми можливостями.

Постановка завдання. Стратегічний потенціал підприємства є інтегрованою й повною характеристикою його розвитку. Управління розвитком підприємства припускає потребу розроблення й впровадження інтегрованої системи управління, основою якої є система аналізу й оцінювання потенціалу, процесів його зміни. З цією метою використовують різноманітні методи аналізу стратегічного потенціалу підприємства, які є вагомими, але все ж не досконалими на наш погляд. З метою уточнення підходів до аналізу стратегічного потенціалу підприємства і розроблення шляхів його вдосконалення здійснено це дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд та узагальнення наукових праць і публікацій, що з'явилися за останні роки, свідчить про зацікавленість науковців і економістів-практиків проблемою стратегічного потенціалу підприємства. Так, напрям дослідження стратегічного потенціалу підприємств репрезентують роботи таких науковців, як В.О. Василенко, Є.І. Велесько, Г.В. Загорий, О.І. Ковтуна, І.Ф. Коломієць, Н.С. Краснокутської, Б.М. Мізюк, В.І. Ткаченко. Незважаючи на досягнення вчених, багато теоретичних та практичних питань у цій галузі знань ще недостатньо вирішені. Застосування методики аналізу стратегічного потенціалу підприємства є важливим, але оцінюють лише внутрішні можливості підприємства. Проте, вони не дають змоги проаналізувати взаємозв'язок внутрішніх сил підприємства з можливостями підприємств-конкурентів, а, відповідно, і ринку.

Виклад основного матеріалу. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства та, відповідно, оцінювання його внутрішнього середовища здійснюється з метою визначення того, чи має підприємство достатні внутрішні ресурси, щоб скористатися зовнішніми можливостями.

Внутрішнє середовище підприємства у стратегічному контексті є сукупністю підсистем, елементів, компонентів і чинників, які формують його довгострокову прибутковість і перебувають під безпосереднім контролем керівників та персоналу підприємства. Отже, внутрішнє середовище підприємства становлять лише контрольовані ним чинники і його аналіз вимагає використання системного підходу. Тобто він повинен бути системним і багатофакторним [1, с. 205].

Перше питання аналізу стратегічного потенціалу підприємства – це питання структуризації його внутрішнього середовища, тобто структуризації чинників, які на нього впливають. Це впливає з потреби класифікації сил впливу та кількісного та якісного оцінювання цих сил. Оцінювання сил здійснюється для виявлення можливості впливу на них підприємством [2, с. 140].

Структуризація внутрішнього середовища має певні особливості. Деякі автори здійснюють структуризацію внутрішнього середовища, базуючись на функціональних ознаках, що властиві переважній більшості підприємств, інші науковці – на процедурних. Під час структуризації за функціональними ознаками за основу береться твердження, що функціональні підсистеми універсальні для усіх систем, якими є підприємства. Таким чином, внутрішнє середовище структурується за притаманними йому функціями: маркетингу розподілу товарів, забезпеченням поставками, досліджень та розвитку, фінансовою та обліковою, кадровою тощо [3, с. 110]. Якщо ж за критерій структуризації беруться процедурні ознаки, то внутрішнє середовище в стратегічному контексті досліджується за такими його складовими факторами: прийнятними стратегіями, потенціалом підприємства, конкурентними перевагами, перевагами і вадами, можливими стратегічними проблемами [2, с. 141].

Отже, стратегічний аналіз внутрішнього середовища підприємства, залежно від конкретної ситуації, може бути унікальним.

З огляду на системний підхід до аналізу потенціалу підприємницької діяльності і на попереднє зауваження щодо відповідності структури аналізу

стратегічного потенціалу підприємства структурі розроблюваної для нього стратегії, доцільною вважається така структура:

- аналіз окремих видів бізнесу підприємницької організації;
- аналіз функціональних підсистем організації;
- аналіз структурних підрозділів організації;
- аналіз усіх бізнес-процесів організації [4, с.163].

Для оцінювання стратегічного потенціалу підприємства (тобто його мобілізаційних можливостей, що визначають очікувані характеристики його розвитку за тих чи інших змін навколишнього середовища) використовують комплексний показник потенціалу підприємства (С). Його розрахунок можна здійснити за переліком типових факторів формування мобілізаційних можливостей підприємства в стратегічних зонах господарювання за окремими групами функціональними компонентами його потенціалу і на основі висновків експертів щодо характеру їхнього впливу на зростання обсягів діяльності та рентабельності підприємства тощо, за схемою, наведеною в табл. 1.

Табл. 1. Показники оцінювання стратегічного потенціалу підприємства [2, с.148]

Фактори оцінювання стратегічного потенціалу підприємства (і)	Оцінювання потенціалу підприємства (в балах) (Сі)
Загальне управління: відповідність системи управління особливостям середовища підприємства; управління ризиком; організація впровадження інновацій; кадровий потенціал; корпоративна культура.	...
Фінанси: фінансова стійкість; ліквідність; можливість отримання кредитів; управління грошовими потоками; податкова оптимізація.	...
Маркетинг: аналіз ринку; вибір цільових сегментів ринку; активність використання методів просування.	...
Інші загальні компоненти та їх конкретні чинники	...
Всього (як середньоарифметична оцінка)	С

У цьому випадку показник С оцінюється як середньоарифметична бальна оцінка (за шкалою оцінювання від 0 до 1) чинників формування потенціалу підприємства.

Характеристику може бути дано також і за іншою, наприклад, 5- чи 10-бальною шкалою. Застосована може бути як проста, так і зважена бальна оцінка факторів – як середньоарифметична, так і сумарна (проста чи зважена) бальна оцінка самого показника стратегічного потенціалу підприємства.

Зважена оцінка стратегічного потенціалу підприємства може здійснюватись за допомогою показників табл. 2.

Згідно з наведеною табл. 2, вага кожного фактора визначає його відносний ранг, значимість для конкурентного статусу підприємства; бальна оцінка факторів характеризує інтенсивність впливу фактора (наприклад, за п'ятибальною шкалою: 1 – слабку, 5 – сильну, 0 – відсутність впливу) на конкурентний статус підприємства.

Табл. 2. Показники зваженої оцінки стратегічного потенціалу підприємства [2, с.151]

Фактор	Вага	Оцінка в балах (від 0 до 5)	Зважена величина оцінки
1	2	3	$4 = 2 * 3$
1	...	...	...
2	...	...	...
n	...	...	...
Сума	1,0	...	...

Оцінювати мобілізаційні можливості (стратегічний потенціал) підприємства можна як загалом, так і тільки за окремими груповими функціональними (маркетинг, фінанси, організація управління тощо) чи процедурними (діючі чи обрані стратегії) його компонентами [4, с. 168].

Наведені методики аналізу стратегічного потенціалу підприємства дають змогу значною мірою оцінити внутрішні можливості підприємства. Проте вони не є досконалими, оскільки не дають змоги проаналізувати взаємозв'язок внутрішніх сил підприємства з силами підприємств-конкурентів, а, відповідно, і ринку.

Тому ми пропонуємо здійснювати оцінювання абсолютного стратегічного потенціалу підприємства. Цей показник дасть змогу оцінити стратегічний потенціал підприємства відносно умовно-ідеального підприємства, шляхом порівняння оцінок підприємства з основними конкурентами. Методика запропонованого оцінювання така:

- обирається перелік факторів, які визначають сильні та слабкі аспекти діяльності підприємства (наприклад, за такими групами факторів як прибутковість, імідж, продуктивність, товари, фінанси, організація підприємства, кадри, соціальна політика підприємства тощо);
- здійснюється порівняння бальних оцінок цих факторів досліджуваного підприємства з оцінками найсильніших конкурентів;
- показник абсолютного стратегічного потенціалу розраховується як сума різниць між цими оцінками (бальними оцінками факторів для цього підприємства і найвищими серед конкурентів). При цьому пропонується застосовувати зважені оцінки факторів потенціалу підприємства.

Для оцінювання абсолютного стратегічного потенціалу підприємства пропонуємо використовувати показники табл. 3.

Табл. 3. Показники оцінювання абсолютного стратегічного потенціалу підприємства

Фактор	Вага	Оцінка в балах (від 1 до 5)		Зважена оцінка		Абсолютний стратегічний потенціал
		досліджуване підприємство	підприємство-конкурент	досліджуване підприємство	підприємство-конкурент	
1	2	3	4	$5 = 3 * 2$	$6 = 4 * 2$	$7 = 6 - 5$
1...	...	...	...	...	...	...
2...	...	...	...	...	...	...
n	...	...	...	...	...	...
Сума	1,0	...	...	...	...	...

Висновки. Запропонована методика аналізу стратегічного потенціалу підприємства повинна базуватися на оцінюванні його внутрішнього середовища. Розглянуті вище методи аналізу потребують залучення до оцінювання стратегічного потенціалу підприємства групи експертів, які будуть здійснювати бальне оцінювання кожного фактора потенціалу підприємства, а також у запропонованому авторському методі, підприємств-конкурентів. Різниця цих оцінок, скоригована на вагу кожного чинника у загальній структурі потенціалу підприємства, дає змогу оцінити, за якими факторами підприємство, яке розглядається, переважає своїх конкурентів (ці фактори потрібно утримувати на досягнутому рівні), а за якими показники є нижчими (що потребує відповідних заходів для підвищення їх рівня). Таке оцінювання допоможе управлінцям ухвалити правильні рішення щодо забезпечення ефективності використання стратегічного потенціалу підприємства.

Література

1. **Василенко В.О.** Стратегічне управління : навч. посібн. / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К. : Вид-во ЦУЛ, 2003. – 396 с.
2. **Ковтун О.І.** Стратегія підприємства : підручник. – Львів : Вид-во "Новий Світ – 2000", 2009. – 680 с.
3. **Краснокутська Н.С.** Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 352 с.
4. **Мізюк Б.М.** Стратегічне управління підприємством : підручник. – Львів : Вид-во "Магнолія Плюс", 2006. – 395 с.

Блонская В.И., Минаева А.О. Совершенствование методики анализа стратегического потенциала предприятия

Уточнены подходы к анализу стратегического потенциала предприятия и рассмотрены пути его совершенствования. Установлено, что разработаны методы анализа требуют привлечения к оцениванию стратегического потенциала предприятия группы экспертов, которые будут осуществлять бальное оценивание каждого фактора потенциала предприятия, а также предприятий-конкурентов. Разница этих оценок, откорректированная на вес каждого фактора в общей структуре потенциала предприятия, дает возможность оценить, за какими факторами предприятие, которое рассматривается, преобладает своих конкурентов (эти факторы нужно удерживать на достигнутом уровне), а за которыми показатели являются ниже (что нуждается в соответствующих мероприятиях для повышения их уровня). Такое оценивание поможет управленцам принять правильные решения относительно обеспечения эффективности использования стратегического потенциала предприятия.

Blonska V.I., Minaeva A.O. The improvement of methods of analysis of the potential of enterprise

The approaches to the analysis of strategic potential as well as ways of its improvement are described in the article. It is set that the methods of analysis are developed bringing in require to the evaluation of strategic potential of enterprise of group of experts which will carry out the ball evaluation of every factor of potential of enterprise, and also enterprises-competitors. The difference of these estimations, corrected by weight of every factor in the general structure of potential of enterprise, enables to estimate, after what factors an enterprise which is examined prevails the competitors (these factors need to be retained at attained level), and after which indexes are below (that needs the proper measures for the increase of their level). Such evaluation will help upravlincyam to accept correct decisions in relation to providing of efficiency of the use of strategic potential of enterprise.